

26. Кравчук М. Організаційно-правові аспекти розвитку Вільного Козацтва та його роль у державотворчому процесі України // Нова політика. – 1999. – №1.
27. Бондаренко В. Відродження козацтва на Катеринославщині (серпень-вересень 1917 р.) // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя, 2005. – Вип. XIX.
28. Пархоменко В. Військові формування Центральної Ради в Одесі у 1917-1918 рр. // Наукові праці. – Т. 2. Історичні науки. – Миколаїв, 1999.
29. Задунайський В. Ранги та посади Наддніпрянської Армії // Київська старовина. – 1994. – №4.
30. Задунайський В. Українські козацько-лицарські традиції в Наддніпрянській армії УНР (1917-1919 рр.) // Схід. – 2001. – № 3.
31. Задунайський В. Бойове мистецтво та військова спадщина українських козаків в кінці XIX – на початку XX ст. – Донецьк, 2006.
32. Задунайський В. Вплив імперської спадщини на становлення структур Збройних Сил України в 1917-1920 рр. // Історичні і політологічні дослідження / Гол. ред. П.В.Добров. – Донецьк, 2008. – № 1/2. – С. 252-258.
33. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. Нариси політичної історії. – К., 1993.
34. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. – Т. 1. – К., 1996.
35. ЦДАВО України. – Ф. 1115. – Оп. 1. – Спр. 38.
36. Історія Січових Стрільців. Воєнно-історичний нарис. – К., 1992.
37. ЦДАВО України. – Ф. 1075. – Оп. 2. – Спр. 29.
38. ЦДАВО України. – Ф. 1076. – Оп. 1. – Спр. 6.

Задунайський В. В. Становление основ военной дисциплины в украинском войске (конец 1917 – апрель 1918 г.)

В статье рассмотрены попытки введения основ воинской дисциплины в формированиях Украинской Народной Республики (1917-1918 гг.). Выявлено, что государственное руководство уделяло внимание вопросам воинской дисциплины в украинских войсках. Основой для становления воинской дисциплины были: "Временный закон о создании Украинского народного войска", "Устав Особой Армии УНР" и "Закон о политическом и правовом положении военнослужащих".

Ключевые слова: Украинская Центральная Рада, Украинская Народная Республика, украинское войско, вооруженные формирования, военная дисциплина.

Zadunaiskiy V. V. Forming the grounds of military discipline in ukrainian army (end of 1917 – April 1918)

In article attempts of introduction of bases of military discipline in formations of the Ukrainian National Republic (in 1917-1918) are considered. It is revealed, that the state management paid attention to questions of introduction of military discipline in the Ukrainian armies. A basis for formation of military discipline were: "the Temporary law on creation of the Ukrainian national army", "the Charter of Special Army UNR" and "the Law about political and a legal status of military men".

Keywords: Ukrainian Central Council (Tsentralna Rada), Ukrainian Public Republic, Ukrainian army, armed units, military discipline

УДК 94:342.1(477)"18"

Я. В. Попенко

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕЇ ЗА ДОБИ ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО

Стаття присвячена питанням реалізації державницької ідеї в Україні у період Гетьманату Павла Скоропадського (квітень-грудень 1918 р.). Головною особливістю зазначеного періоду став комплексний підхід у вирішенні складних питань державотворення. Уряд гетьмана проводив свою політику, включивши основні галузі державного життя: зовнішня політика (союзницькі відносини із країнами Четвертого блоку); вирішення земельного питання; виважена освітня політика; військове будівництво та інше.

Ключові слова: Гетьманат, Українська Держава, державотворення, армія, Українська Академія Наук, Військова Академія, освіта.

Кризова ситуація в Україні з другої половини 2008 р. склалася не лише в економіці, політиці та соціальній сфері, а й, що найбільш дошкульно, в галузі національного державотворення. Як це не парадоксально звучить, але сучасна Україна досі не має чітко викристалізованої концепції державного будівництва. Більш того, доволі „розмитим” і суперечливим на сьогоднішній день виглядає і поняття національних інтересів.

За визначенням В. Ковальського, О. Маначинського та Є. Пронкіна, національні інтереси проголошують, насамперед, забезпечення оптимальних умов існування держави, до яких належать: внутрішня стабільність, що характеризується стійкістю державних інститутів і збалансованістю інтересів усіх груп населення; національна злагода; економічний розвиток, що гарантує задоволення матеріальних потреб населення, ефективний господарський розвиток; національна безпека; пріоритетність загальнолюдських демократичних принципів, національна самосвідомість народу; підтримання екологічно здорового середовища;

створення сприятливої геополітичної ситуації навколо країни; міжнародний імідж – доброзичливе сприйняття держави світовим співтовариством [1, с.116]. Натомість сучасні українські реалії демонструють переважно протилежні тенденції розвитку нашої держави. При постійному та регулярному оперуванні гаслами-брендами на зразок „демократизація”, „гуманізація”, „євроспільнота” Україна поступово, але доволі цілеспрямовано позбавляється власних національних інтересів, ідей та пріоритетів. Фактично склалася ситуація, коли сучасна самостійна Українська держава існує „де-юре”, а „де-факто” – її ще не має. Маючи величезний економічний, сировинний, людський, науковий потенціал, Україна досі залишається без державницької ідеології (як в політичному, так і в моральному розумінні). „Ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її не збудуємо, і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути”, – ці слова В. Липинського, проголошені у першій половині XX ст. не втратили своєї актуальності і сьогодні, вже у XXI ст. [2, с.15].

29 квітня 1918 р. в Україні відбувся державний переворот, до влади прийшов новий уряд гетьмана П. Скоропадського. За визначенням вітчизняного історика Ю. Терещенка: „День 29 квітня 1918 р. став переломним в новітній українській історії. Він знаменував собою відновлення власної національної державницької традиції, припинення руйнівних „соціалістичних” експериментів і повернення України до налагодження класового співробітництва та цивілізованого реформаторства” [3, с.4]. Одним з перших заходів П. Скоропадського на чолі країни було оголошення „Грамоти до всього Українського Народу”, в якій визначалися головні напрямки державної політики нового уряду у реалізації внутрішніх реформ. Основними були: диктатура закону, збереження права власності, реалізація державної земельної програми, поліпшення правового та соціального становища робітничого класу, свобода конкуренції та торгівлі [4, с.36]. При цьому гетьман акцентував увагу на одному важливому моменті: „Я буду твердо стояти на сторожі порядку й законності в Українській Державі, буду домагатись негайного виконання всіх державних розпоряджень і буду підтримувати авторитет влади, не спиняючись ні перед якими крайніми мірами” [5]. Фактично П. Скоропадський залучав до реалізації програми всі соціальні верстви тогочасного українського суспільства і одночасно попереджав, що інтереси держави будуть мати виключний пріоритет.

По суті текст грамоти не містив жодних політичних „загравань” та обіцянок, якими у свій час грішила Центральна Рада. Того ж дня був оприлюднений „Закон про тимчасовий державний устрій України”, який визначав головні лінії політики гетьманського уряду. Поруч із формуванням міцної та дієвої вертикалі органів державної влади гетьманський уряд приділяв надзвичайно серйозну увагу реалізації невідкладних внутрішніх реформ.

Одним із найгостріших питань була земельна реформа, фахове вирішення якої знімало ряд економічних та соціально-політичних проблем. Земельна реформа в Українській Державі втілювалася в життя впродовж всього періоду існування уряду Гетьманату. Головною метою зазначеної реформи передбачалося створення економічно сильного та потужного класу середнього та заможного селянства. Пізніше у своїх спогадах П. Скоропадський відверто висловлював свої міркування щодо цього питання: „Я прихильник дрібних господарств, зокрема в Україні, і неодноразово говорив, що мій ідеал – бачити Україну, вкриту одними лише дрібними високопродуктивними, приватними господарствами” [6, с.137]. При цьому поруч з існуванням приватного землеволодіння передбачалося державне, церковне, монастирське, заводське тощо. Реформа передбачала, що за рахунок державних, церковних і частини приватних земель (із відшкодуванням вартості колишнім власникам) мав бути утворений державний земельний фонд. Водночас із заснуванням фонду, планувалося заснувати Державний земельний банк. Головним завданням цієї установи було надання селянам системи дешевих кредитів для купівлі земельних наділів. Показовим моментом відповідальної державної політики було те, що всі заходи постійно перебували під пильною увагою Міністерства земельних справ [7, с.80]. На одну селянську родину передбачалося надання ділянки у володіння в розмірі не більше 25 дес.

Поруч із цим, законом від 14 червня дозволявся вільний продаж та купівля землі, але з розрахунку 25 дес. на одне господарство. Паралельно діяла система орендування земельних наділів. Остаточний проект реформи був представлений міністром земельних справ В. Леонтовичем на початку листопада 1918 р. За ним від відчуження землі на користь держави звільнялися лише ті господарства, які мали агрокультурне значення, розміром до 200 дес. Безпосередньо гетьман вважав проведення відповідних заходів земельної реформи своїм найголовнішим завданням, питанням першорядної ваги [8, с.19].

Земельне питання зовсім не випадково було одним із головних елементів державницької ідеології періоду Гетьманату. П. Скоропадський та його найближче оточення прекрасно усвідомлювали, що саме міцна та економічно стабільна селянська землевласницька верства становить опору уряду. І, що найголовніше, уряд не самоусувався від наслідків цієї реформи, навпаки – цілковиту відповідальність за її проведення він брав на себе [9, с.218]. Підтвердженням такої політики уряду стало створення спеціальних земельних комісій для вирішення спірних питань землевласності та землекористування. Головними обов’язками цих органів було ведення справ з купівлі та продажу землі, тимчасове управління сільськогосподарськими маєтками, сприяння розвитку сільського господарства на місцевому рівні. Діяльність регіональних земельних комісій контролював безпосередньо міністр земельних справ.

Поруч із проведенням земельної реформи уряд жорстко контролював товарообіг зерна та інших сільськогосподарських продуктів в межах держави. Доволі часто ці ухвали були досить непопулярними серед підприємців та землевласників. Так, наприкінці травня уряд проголосив вільну торгівлю хлібом та ін. продуктами. Водночас встановлювалася державна монополія та тверді ціни на хліб. У липні був оголошений

закон, за яким весь обсяг харчового і кормового зерна врожаю 1918 р. надходив у розпорядження держави і міг відчуватися державними продовольчими установами. Кожен власник мав доповідати про кількість і місце зберігання його запасів, про число осіб, яких він утримував, про кількість худоби і десятин посіву. Всі надлишки належало здавати державі у встановлені строки за визначеними твердими цінами. У тих, хто ухилявся від здавання хліба він вилучався за цінами, нижчими від встановлених на 30-50 %.

Перш ніж засуджувати таку політику гетьманського уряду, варто відзначити два моменти: по-перше, за вилучений надлишок хліба власник все ж отримував відшкодування, хоч і не за ринковими цінами, по-друге, вилучений хліб йшов на виконання умов Брест-Литовської угоди, яку, до речі, підписали діячі доби Центральної Ради. Тому критикувати уряд П. Скоропадського в одноосібному порядку не зовсім об'єктивно. Крім того, ряд нормативно-правових документів свідчить, що у період Гетьманату були чітко визначені зобов'язання України перед союзниками. Так, 10 серпня була підписана нова торгова угода, яка передбачала, що 65 % хліба залишалися для внутрішнього споживання і 35 % йшло на експорт [10, с.84]. 28 вересня Рада Міністрів ухвалила закон про збільшення кредиту для внутрішнього споживання з 45 млн крб. до 430 млн крб., фактично на заготівлю хліба уряд збільшив асигнування на 385 млн крб.

Таким чином, весь цей комплекс соціально-економічних заходів для вирішення земельного питання був орієнтований на реалізацію державної ідеології, спрямованої на підтримку землевласницької верстви.

Іншою важливою складовою державницької ідеології України доби гетьманської держави була реалізація військових реформ. Якщо точніше – це був цілий комплекс правових заходів та відповідної практичної діяльності, спрямованих на відновлення повністю зруйнованої за доби Центральної Ради армії та флоту. Впродовж травня 1918 р. йшло активне формування та реорганізація основних підрозділів військового відомства Української Держави. 30 травня був затверджений текст військової присяги. Згідно з планами гетьмана П. Скоропадського армія мала налічувати 310 тис. вояків, у тому числі 175 генералів, 15 тисяч старшин та 3 тисячі військових урядовців [11, с.161]. Армія мала складатися із постійного війська та народного резерву. Військовий призов до української армії мав починатися з 19 років шляхом жеребкування. Окремо передбачалася служба без жеребкування, своєрідне контрактне військо (охотники). Строк служби коливався від 2 до 3 років в залежності від роду військ. Військовослужбовці позбавлялися активного виборчого права, їм заборонялося вступати до партій, товариств, брати участь у маніфестаціях та демонстраціях.

Хоча у напрямку військової державної політики гетьманські урядовці зіштовхнулися з опором німецького військового командування, яке у статусі союзників перебувало на території України. У принципі, це й не дивно, Німеччині та Австро-Угорщині не потрібна була боєздатна українська армія, оскільки їхні стратегічні плани передбачали за Україною колоніальний чи напівколоніальний статус. Доречним буде нагадати, що війська зазначених країн були введені на територію України відповідно до умов Брест-Литовського договору. З огляду на обставини, П. Скоропадський змушений був зважати на їх позицію. Попри певне коригування реформ, зважаючи на геополітичні обставини, гетьман не залишив ідеї формування боєздатного війська. Зрештою, військове будівництво значно активізувалося після революції у Німеччині.

Говорячи про військове будівництво, варто звернути увагу на кілька показових сюжетів. Згідно із задумами уряду в Україні планувалося організувати три Київські, дві Одеські, Чугуївську та Єлисаветградську юнацькі військові школи. Окремо формувалася Миколаївська гардемаринська школа. Фактично йшлося про формування професійної військової еліти, яка мала у подальшому стати основою армії Української Держави. Окремою постановою наприкінці вересня 1918 р. в Одесі була створена спеціальна міністерська комісія, яка мала збирати, систематизувати та аналізувати матеріали щодо війни 1914–1917 рр. Всі ці відомості були необхідними для визначення практичних рекомендацій щодо устрою майбутньої армії, для характеристики основних напрямків розвитку тогочасних військових сил провідних європейських країн та для перейняття військового досвіду останньої війни. Комісія мала діяти до 31 грудня 1920 р.

Окремою постановою (30 листопада) передбачалося заснування Військової Академії. При цьому уряд, вже перебуваючи у стані війни з повстанськими загонами Директорії, спромігся асигнувати на цю справу 127 тисяч крб.

Поруч з активним формуванням сухопутних військ, гетьманський уряд приділяв надзвичайну увагу і організації Військово-морських сил. Відповідно до планів П. Скоропадського морський державний кордон України мав стати міцним та надійним рубежем країни, який одночасно мав пов'язувати державу з іншими країнами світу. Знов ж таки, попри протидію союзників, уряд розпочав ряд послідовних заходів для виконання поставленої мети. 10–16 червня у розпорядження Чорноморського флоту було асигновано 4 млн 300 тисяч крб. для виконання невідкладних заходів. Серед виключно військових завдань передбачалася реконструкція Одеського порту та його інфраструктури. Взагалі впродовж існування Української Держави на потреби флоту, берегової лінії укріплень, порти, суднобудівні та судноремонтні заводи було виділено близько 24 млн крб. [9, с.556-557]. Частина цих коштів була витрачена на утримання особового складу. Окремо статтю передбачалися кошти на підняття затоплених кораблів (наприклад, лінкору „Імператриця Марія” та міноносець „Гнівний”).

Завдяки активним заходам наприкінці листопада були частково відновлені Миколаївський, Одеський, Севастопольський, Маріупольський порти, на судноремонтних заводах Миколаєва будувалися 5 крейсерів та броненосців, 8 підводних човнів та близько 20 катерів. Частина з них була здана в експлуатацію. Зокрема, під час евакуації англо-французького десанту у квітні 1919 р. з території України були виведено близько 20 боєздатних кораблів.

Іншим пріоритетним напрямком реалізації державницької ідеї у період Гетьманату була культурно-освітня сфера. На відміну від попереднього уряду Центральної Ради, всі заходи гетьманського уряду відрізнялися не „революційною соціалістичною демагогією”, а мали характер цілеспрямованої політики. І варто відзначити, що вони давали реальні позитивні результати, незважаючи на доволі складні внутрішньо-та зовнішньополітичні обставини.

У травні 1918 р. до Києва прибув В. Вернадський, який очолив спеціальну комісію, що розробляла проект заснування Української Академії наук. До складу комісії увійшли найкращі науковці відповідних галузей досліджень. Серед них були: Д. Багалій, М. Василенко, Ф. Вовк, М. Грушевський, Д. Дорошенко, Б. Кістяківський, В. Палладін, О. Сперанський та ін. Головним завданням Академії було зосередження навколо установи провідних наукових кіл країни. 26 липня був ухвалений закон, який підписали Ф. Лизогуб та М. Василенко про асигнування 200 тисяч крб. на початкові витрати для її організації. 6 листопада на утримання Академії було виділено додатково 889 тисяч крб. [12, с.106]. 14 листопада перший склад Академії призначив безпосередньо П. Скоропадський. До нього увійшли: Д. Багалій, А. Кримський, М. Петров (історико-філологічні науки), В. Вернадський, С. Тимошенко, М. Кащенко, П. Тутковський (фізико-математичні науки), М. Туган-Барановський, Ф. Тарановський, В. Косинський та О. Левицький (соціальні науки) [9, с.419-420].

Фактично ця установа мала стати координуючим центром розвитку вітчизняної науки. Пріоритетними галузями дослідження були визначені: історія, географія, економіка, статистика, мова. Фінансування відбувалося в першу чергу з державної скарбниці, дозволялися громадські та приватні пожертвування, була передбачена можливість прибутків від видань самої Академії.

Окрему увагу уряд Української Держави приділяв вищій школі. До приходу П. Скоропадського на території України функціонували п'ять університетів: Львівський, Чернівецький, Київський, Харківський, Новоросійський. Всього на той час налічувалося дев'ятнадцять вищих навчальних закладів, у яких навчалося 26,7 тисяч студентів. Завдяки заходам гетьманського уряду було засновано ще два університети у Києві та Кам'янці-Подільському. Щоправда Київський народний університет був заснований ще 5 жовтня 1917 р., тобто за часів уряду Центральної Ради у складі трьох факультетів. За Гетьманату з 1 липня 1918 р. він був перейменований у Київський державний український університет та додатково відкритий четвертий медичний факультет. На утримання вищої школи лише у липні 1918 р. уряд загалом виділив 1 млн 283 тис. крб. Варто відзначити, що державна допомога мала постійний, а не разовий характер. Так, впродовж жовтня–листопада 1918 р. на підвищення платні вчителям було виділено 28 млн 918 тис. крб. До речі, фінансова підтримка надавалася не лише державним закладам освіти, а й комерційним. Окремою постановою від вересня 1918 р. при всіх університетських медичних факультетах були відкриті окремі кафедри бактеріології. За прослуховування лекцій у вищих державних закладах освіти встановлювалася основна (250 крб. на рік) та додаткова платня. На медичному та фізико-математичному факультетах, де проводилися лабораторні дослідження та заняття додаткова оплата встановлювалася у 100 крб. на рік. При цьому університети мали право зменшувати оплату на 20 % для окремих категорій студентів.

Аналізуючи управління системою загальноосвітніх шкіл, зазначимо, що тут так само проводився ряд реформ. У липні постановою уряду було засновано нижчу початкову школу. У школах вводилися обов'язкові предмети з українознавства. Для незаможної категорії учнів середніх шкіл уряд запровадив 350 стипендій розміром 220 крб. на рік. На утримання початкових та середніх шкіл було виділено близько 4 млн крб. На державний баланс уряд прийняв впродовж вересня–жовтня 40 чоловічих гімназій, 10 реальних шкіл та 24 притулки для сиріт. Для прикладу, у 1917 р. на території України функціонувало 568 загальноосвітніх шкіл, у період Гетьманату цей показник сягнув 836.

Для підвищення кваліфікації вчителів шкіл уряд за свій кошт організував шеститижневі обов'язкові курси українознавства, які пройшло 48 тисяч вчителів [8, с.20]. З вересня 1918 р. у вчительських семінаріях вводилися додаткові предмети: педагогіка, методика, геометрія, алгебра, всесвітня історія, історія України, географія, фізика, хімія, основи сільського господарства тощо. Фактично мова йшла про формування нової генерації педагогів, на яких покладали обов'язки виховання учнівської молоді індустріального часу. Поруч з цим для отримання відповідної класифікації вчителя претендент мав скласти обов'язковий іспит з українознавства.

Варто відзначити, що поруч з підготовкою педагогічних кадрів уряд провадив виважену політику у галузі книгодрукування. Поруч із шкільними підручниками друкувалася і науково-популярна, художня, дитяча література. Зокрема, у травні 1918 р. було створено окреме Державне видавництво, яке отримало на витрати 1 млн крб. У період з 15 травня до 15 вересня 1918 р. було випущено близько 2 млн українських шкільних підручників.

Наступні кроки уряду П. Скоропадського у галузі підтримки національного книгодрукування залишаються показовими та зразковими і в нинішніх українських реаліях. Зокрема, податки з Державного видавництва не бралися, весь прибуток йшов виключно на розвиток галузі. Постановою від 24 вересня уряд скасував будь-які митні збори з вітчизняного книгодрукування. Завдяки такій політиці за весь період Української Держави було засновано та відкрито близько 78 нових друкарень.

Слід наголосити, що розвиток сучасної України не повинен ігнорувати історичний досвід вітчизняного державотворення особливо доби національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. Найбільш конструктивним державницьким етапом цього періоду, на наш погляд, є доба Гетьманату П. Скоропадського (квітень–грудень 1918 р.). Саме у той час були чітко визначені головні напрямки та пріоритети державного будівни-

цтва України. Більше того, цілеспрямованість та послідовність політики гетьманського періоду у внутрішній політиці дає всі підстави визначити її як державницьку.

Джерела та література

1. Мала енциклопедія етнодержавознавства / Редкол. відп. ред. Ю.І. Римаренко та ін. – К., 1996.
2. Липинський В. Наша орієнтація. Листи до братів-хліборобів. – Торонто, 1953. – Ч. 2.
3. Терещенко Ю. Гетьманат Павла Скоропадського / Гетьманський альманах. – Число II. – До 85-річчя проголошення Української Держави та 130-річчя від народження Гетьмана Павла Скоропадського. – К., 2003.
4. Дорошенко Д. Історія України 1917-1923 рр. – К., 2002. – Т. 2. – Українська Гетьманська Держава 1918 року.
5. Державний вісник. – 1918. – 16 травня.
6. Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918. – К.; Філадельфія, 1995.
7. Корновенко С. В. Аграрна реформа П. Скоропадського // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія. Економіка. Філософія. – К., 2006. – Вип. 11-12.
8. Терещенко Ю. До 85-річчя Української Держави – Гетьманату Павла Скоропадського / Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія. Економіка. Філософія. – К., 2003. – Вип. 7-8.
9. Українське державотворення: не витребуваний потенціал: Словник-довідник / За ред. О.М. Мироненка. – К., 1997.
10. Рафаловський Є.П. Основні напрямки продовольчої політики Української Держави 1918 року // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія. Економіка. Філософія. – К., 2006. – Вип. 11-12.
11. Попенко Я.В. Національне питання за доби уряду Української Держави // Полікультурність, діалог і злагода: українські реалії. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Мелітополь, 2008.
12. Сорочан Н.А. Міністерство народної освіти і мистецтв в Українській Державі гетьмана П. Скоропадського // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія. Економіка. Філософія. – К., 2003. – Вип. 7-8.

Попенко Я.В. Реализация государственной идеи в период Гетманата П. Скоропадского

В статье рассматриваются основные проблемы государственного строительства в Украине в период правления гетмана П. Скоропадского. Отличительной чертой гетманского правительства в апреле – декабре 1918 г. было то, что государственная программа развития имела комплексный характер и затрагивала все основные сферы жизнедеятельности. Во время пребывания П. Скоропадского у власти реализовывались программы: создания армии (сухопутных войск, флота, Военной Академии), развития сельскохозяйственного производства, становления отечественной образовательной системы и т.д.

Ключевые слова: Гетманат, Украинская Держава, государственное строительство, армия, Украинская Академия Наук, Военная Академия, образование.

Popenko Ya.V. Implementation of the government idea during of Hetmanat of P. Skoropadskiy

In article the basic problems of the state building in Ukraine in board of the hetman of P. Skoropadskogo are considered. The distinctive feature of the hetman government in April – December, 1918 was that the development government program had complex character and mentioned all basic spheres of ability to live. During P. Skoropadskogo's stay programs were in power realised: army creations (land forces, fleet, Military Academy), developments of an agricultural production, formation of domestic educational system etc.

Keywords: Getmanat, the Ukrainian State, the state building, army, the Ukrainian Academy of sciences, Military Academy, education.

УДК 94(477)“1917/1920”:351.853

О. О. Алексєєв

ФОРМУВАННЯ ПАМ'ЯТКООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ПЕРШІ РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ (1917–1920 РР.)

Стаття присвячена першим крокам радянської влади щодо пам'яткоохоронної роботи та збереження історико-культурних цінностей. Розглядається формування нової нормативно-правової бази в охороні історико-культурної спадщини.

Ключові слова: пам'яткоохоронне законодавство, радянська влада, історико-культурні цінності, нормативно-правова база

В умовах, коли нормативно-правова база в галузі пам'яткоохоронної роботи лише перебуває на етапі становлення, важливими є напрацювання не лише міжнародних інституцій, а й вітчизняної історії розвитку законодавства. На сучасному етапі спостерігається певна зміна пріоритетів щодо цінності тих об'єктів культурної спадщини, що були встановлені за часів радянської влади. Переосмислення історичних подій веде до постановки питання щодо подальшого використання та збереження пам'яток радянської доби. Відповідно, постає завдання не лише перегляду певних сторінок історії, а й більш глибокого дослідження процесів формування нормативних документів СРСР у сфері створення та охорони пам'яток історії та культури.

Вітчизняна історіографічна база в питанні дослідження розвитку та становлення пам'яткоохоронного законодавства знаходиться лише на початковому етапі і лише окреслює проблему в загальних рисах. До